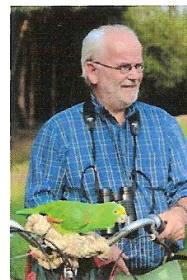

Deskundige verklaring van drs. Jan Hooimeijer DVM CPBC, Vogeldierenarts (em. Ret.), mede namens de "Caring Vets" en i.h.b. de Werkgroep Vogels van de "Caring Vets"

Adviespraktijk voor Vogels

Drs. Jan Hooimeijer DVM CPBC , Vogeldierenarts (em. ret.), Papegaaiengedragstherapeut

Schoolstraat 7 A, 7941 CA Meppel

E-Mail: info@vogeladvies.nl www.adviespraktijkvoorvogels.nl

Onderwerpen verklaring:

Goedkeuringbesluit d.d. 13 september 2018 van provincie Zuid-Holland m.b.t. het "Faunabeheerplan knobbelzwaan Zuid-Holland 2018-2024" en de bijbehorende "Verordening uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland":

- 1) Het gebruik van slag-, steek- en snijwapens om gewonde knobbelzwanen te doden, zowel overdag als in het donker.
- 2) Het vangen en doden met honden van knobbelzwanen, zowel overdag als in het donker.
- 3) Afschot van knobbelzwanen, zowel overdag als in het donker.
- 4) Het vangen, doden en verjagen van knobbelzwanen met haviken, slechtvalken en woestijnbuizerds, zowel overdag als in het donker.

Deskundige verklaring van drs. F.A.L.M. (Frank) Verstappen, Dierenarts-specialist voor vogels en bijzondere dieren, Dipl. ECZM (avian) d.d. 26 oktober 2018:

Ondergetekende alsook de Caring Vets (een vereniging van circa 130 dierenartsen) en in het bijzonder de "Werkgroep Vogels" van de Caring Vets onderschrijven bovengenoemde verklaring van collega Verstappen volledig. Ter aanvulling daarop verklaar ik als volgt:

Het gebruik van slag-, steek- en snijwapens om gewonde knobbelzwanen te doden, zowel overdag als in het donker & Het vangen en doden met honden van knobbelzwanen

- Vanuit de vogelgeneeskunde wordt er vanuit gegaan dat wat de mens ervaart als stress en pijn, in gelijke mate door een vogel wordt ervaren als stress en pijn.
- Eerste prioriteit van het humaan doden van een vogel is dan ook het voorkomen van pijn, stress, ongerief en angst en het bewerkstelligen van een abrupte dood. Dit is ook vastgelegd in o.a. de Wet Dieren, waarbij tevens is vastgelegd wie gerechtigd is om een dier te doden. Daarbij worden eisen gesteld aan de deskundigheid van degene die gerechtigd is om een dier te doden en er worden eisen gesteld aan de methodiek.
- Het is niet voor niets dat, voorafgaande aan het doden van koeien, varkens en pluimvee in een slachthuis, een verdoving/sedatie wordt toegepast op basis van wet- en regelgeving om het welzijn van het dier te waarborgen. Er geldt ten aanzien van het gebruik c.q. doden van proefdieren evenzo stringente Europese en Nederlandse wet- en regelgeving, waarin opgenomen staat dat handelingen zoals onthoofding en een percuterende slag op de kop reeds bij dieren met een gewicht beduidend geringer dan dat van een knobbelzwaan (< 5 kg) niet uitgevoerd mogen worden zonder voorafgaande bedwelming/verdoving van het

desbetreffende dier. Ik verwijs daarbij naar Richtlijn 2010/63/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 september 2010 betreffende de bescherming van dieren die voor wetenschappelijke doeleinden mogen worden gebruikt.

- Aangeschoten knobbelzwanen ervaren reeds door hun (schot)wonden, (open) bot fracturen en andersoortige verwondingen ernstige pijn, ongerief, stress en angst. Bij het gebruik van slag-, steek- en snijwapens moeten de gewonde knobbelzwanen eerst door de jager en/of hond(en) bemachtigd, gevangen en vervolgens gefixeerd worden. Dit neemt extra tijd in beslag neemt en veroorzaakt voor de desbetreffende gewonde knobbelzwanen extra (additionele) pijn, ongerief, stress en angst. Bovendien veroorzaakt dit extra verwondingen (bijtwonden, fracturen etc.) van het reeds al gewonde dier. Het leidt tot extra onnodig lijden en vergroot de welzijnsaantasting van de desbetreffende gewonde zwanen aanzienlijk. Dit is in strijd met o.a. artikel 3.24 lid 1 van de Wet Natuurbescherming, dat bepaalt dat een ieder die een in het wild levend dier doodt of vangt voorkomt dat het dier onnodig lijdt.
- Het vangen en doden met honden van knobbelzwanen veroorzaakt onnodig lijden, waarbij één of meerdere hond(en) in de praktijk meerdere malen de zwaan met hun tanden vast grijpen en heen en weer schudden, meerdere malen in het lichaam van de reeds gewonde zwaan bijten en over een afstand mee sleuren. Dit veroorzaakt extra onnodige pijn, extra bijkomend letsel (bijtwonden, fracturen etc.) en ongerief, extra stress en extra angst. Deze methodiek dient naar mijn mening als verwerpelijk te worden beschouwd en in strijd met artikel 3.24 lid 1 van de Wet Natuurbescherming, dat bepaalt dat een ieder die een in het wild levend dier doodt of vangt voorkomt dat het dier onnodig lijdt.
- Door een hond af te richten op het vangen en doden van (gewonde) knobbelzwanen wordt in feite een dierengevecht gecreëerd. Gelet op het natuurlijk gedrag van een knobbelzwaan zal die proberen zich immers heftig te verzetten en zich verdedigen bij een aanval van een hond, bijvoorbeeld door met de vleugels naar een hond uit te slaan en/of het met de snavel van zich af te bijten en/of met de poten naar de hond uit te halen. Dit is strijdig met artikel 2.14 van de Wet Dieren (Verbod op dierengevechten):
 1. *Het is verboden dierengevechten te organiseren of dieren aan dierengevechten te doen deelnemen.*
 2. *Het is verboden bij dierengevechten aanwezig te zijn.*
- Collega Verstappen verwees reeds terecht naar de “Verkorte zienswijze over vang- en dodingsmethoden Vogels” van de Raad voor Dierenaangelegenheden, die het gebruik van slag-, steek- en snijwapens (p. 19-20, 27) als directe methode voor het doden van knobbelzwanen uit het oogpunt van ernstige aantasting van het dierenwelzijn en ethische aspecten afwees. In aanvulling op hetgeen Verstappen over het gebruik van slag-, steek- en snijwapens verklaarde, wil ik hieraan het navolgende toevoegen.

Het gebruik van slag-, steek- en snijwapens bij door de jacht gewonde knobbelzwanen door jagers, met het daarbij behorende bemachtigen, fixeren, hanteren en in bedwang houden van de zwanen dat de reeds aanwezige pijn, ongerief, stress en angst sterk verergert, waaraan ten onrechte geen voorschriften zijn gesteld zoals collega Verstappen reeds opmerkte, is naar mijn mening in strijd met internationaal vast gestelde criteria voor euthanasie van wildlife c.q. wilde diersoorten. Ik verwijs daarvoor onder andere naar de website

<http://wildpro.twycrosszoo.org/S/00Man/ukfirstaidandcare/WildlifeCasualtyEuthanasia.htm>

Op deze website wordt ter onderbouwing in noten verwezen naar een veelheid aan wetenschappelijke publicaties, die in de voetnoten staan. Ik heb in de citaten belangrijke passages ten aanzien van de criteria voor euthanasie van wildlife c.q. wilde diersoorten vet gedrukt:

"Definition:

- **"Euthanasia" is the term used to describe the killing of animals in a humane manner, with absent or minimal pain or distress (mental suffering).**
- **Techniques used for euthanasia should cause rapid loss of consciousness followed by cardiac and/or respiratory arrest and ultimately irreversible loss of brain function¹. (J4.218.w1)**
- **It is essential that death is confirmed after euthanasia (by examination to ensure that vital signs such as heart beat, breathing, corneal reflexes and deep pain reflexes have ceased) before disposal of the body of the animal.**
- **Animals in deep anaesthesia, for example, may appear dead but recover after a prolonged period.**
- **The criteria required for confirmation of death may vary with the species of animal and the method of euthanasia used.²³⁴⁵⁶⁷**

***It has been suggested that "The primary criteria for euthanasia in terms of animal welfare are that the method be painless, achieve rapid unconsciousness and death, require minimum restraint, avoid excitement, is appropriate for the age, species, and health of the animal, must minimise fear and psychological stress in the animal, be reliable, reproducible, irreversible, simple to administer (in small doses if possible) and be safe for the operator, and, so far as possible, be aesthetically acceptable to the operator."*⁸ (...)**

No one method of euthanasia is preferred for all species and in all situations. However in all instances the aim should be to provide immediate insensitivity of the animal to pain.⁹ The appropriate method will vary depending on the size, age and type of animal, means of euthanasia available at a given time, and the abilities/training of personnel involved."

Voorgaande tekst geeft aan dat euthanasie c.q. het doden van wilde dieren op een humane wijze dient te gebeuren, met afwezigheid van wel minimale pijn en stress (mentaal lijden).

¹ 2000 Report of the AVMA panel on euthanasia, Beaver, B.V., Reed, W., Leary, S., McKieran, B., Bain, F., Schultz, R., Pascoe, P., Shull, E., Cork, L.C., Francis-Floyd, R., Amass, K.D., Johnson, R., Schmidt, R.H., Underwood, W., Thornton, G.W. & Kohn, B., 218, p. 669-696.

² Euthanasia, J.F. Franson, p. 49-51.

³ Minimum Standards for Wildlife Rehabilitation Third Edition, National Wildlife Rehabilitators Association and the International Wildlife Rehabilitation Council, Disease Control, p. 19-28.

⁴ 2000 Report of the AVMA panel on euthanasia, Beaver, B.V., Reed, W., Leary, S., McKieran, B., Bain, F., Schultz, R., Pascoe, P., Shull, E., Cork, L.C., Francis-Floyd, R., Amass, K.D., Johnson, R., Schmidt, R.H., Underwood, W., Thornton, G.W. & Kohn, B., 2001, 218, p. 669-696.

⁵ Recommendations for euthanasia of experimental animals: Part 1, Working Party: Mrs Bryony Close (Chair, Dr Keith Banister, Dr Vera Baumans, Dr Eva-Maria Bernoth, Dr Niall Bromage, Dr John Bunyan, Professor Dr Wolff Erhardt, Professor Paul Flecknell, Dr Neville Gregory, Professor Dr Hansjoachim Hackbarth, Professor David Morton & Mr Clifford Warwick, 196, 30, p. 293-316.

⁶ A comparison between medetomidine-ketamine and medetomidine-propofol anaesthesia in rabbits, Hellebrekers, L.J., de Boer, E.-J. W., van Zuylen, M.A. & Vosmeer, H., 1997, 31, p. 58-69.

⁷ Humane killing of animals, Humane Slaughter Association and Universities Federation for Animal Welfare.

⁸ Recommendations for euthanasia of experimental animals: Part 2, Working Party: Mrs Bryony Close (Chair, Dr Keith Banister, Dr Vera Baumans, Dr Eva-Maria Bernoth, Dr Niall Bromage, Dr John Bunyan, Professor Dr Wolff Erhardt, Professor Paul Flecknell, Dr Neville Gregory, Professor Dr Hansjoachim Hackbarth, Professor David Morton & Mr Clifford Warwick, 1997, 31, p. 1-32.

⁹ Field Manual of Wildlife Diseases, General Field Procedures and Diseases of Wild Birds, Milton Friend and J Christian Franson (Eds.), 199.

Technieken die voor het doden worden gebruikt moeten snel bewustzijnsverlies veroorzaken, gevolgd door hartstilstand en/of ademhalingsstilstand en uiteindelijk onomkeerbaar verlies van de hersenfunctie.

De belangrijkste criteria voor euthanasie in termen van dierenwelzijn zijn dat de methode pijnloos is, dat de methode snel bewusteloosheid en de dood tot gevolg heeft, minimale weerstand oproept, opwinding voorkomt, geschikt is voor de leeftijd, soort en gezondheid van het dier, dat de methode angst en psychologische stress bij het dier moet minimaliseren en dat de methode betrouwbaar, reproduceerbaar en onomkeerbaar is. In alle gevallen moet worden gestreefd naar onmiddellijke ongevoeligheid van het dier voor pijn. De juiste methode hangt af van de grootte, de leeftijd en het type dier, de beschikbare euthanasie op een bepaald tijdstip en de vaardigheden/training van de betrokken uitvoerder.

Zoals collega Verstappen reeds op onderbouwde wijze beschreef en uiteenzette en zoals ik hiervoor beschreef, is het gebruik van slag-, steek- en snijwapens voor bij de jacht gewonde knobbelzwanen in strijd met eerder genoemde criteria. Zoals hiervoor genoemd veroorzaakt het bemachtigen, fixeren, hanteren en in bedwang houden van gewonde knobbelzwanen, bovenop de reeds bestaande pijn, ongerief, stress en angst, nog meer pijn, meer verwondingen, ongerief, stress en angst.

Een knobbelzwaan is de grootste en zwaarste herbivore vogel in Nederland. Het gewicht van een knobbelzwaan varieert tussen 8 tot 15 kg (afhankelijk van de leeftijd en het geslacht). Hoe groter een vogel, hoe moeilijker en hoe langer het duurt voordat bewusteloosheid intreedt. Het doden van knobbelzwanen met slag-, steek- en snijwapens veroorzaakt - gelet op de grootte en het gewicht van een knobbelzwaan - niet een snel bewustzijnsverlies, het kan enige tot zelfs lange tijd duren voordat de dood intreedt. Het veroorzaakt geen onmiddellijke ongevoeligheid van de zwaan voor pijn. De tijd die het dier lijdt wordt door deze methode (in combinatie met het bemachtigen, vangen, fixeren en hanteren) onnodig verlengd. De pijn, ongerief, stress en angst wordt door deze methode (in combinatie met het bemachtigen, vangen, fixeren en hanteren) aanzienlijk verergerd.

Deze methode veroorzaakt zeer veel onnodige pijn, is uitermate pijnlijk, wekt veel weerstand van de al gewonde zwaan op, veroorzaakt veel opwinding, ongerief, stress en angst. De methode is ook niet betrouwbaar. Jagers beschikken niet over de benodigde diergeneeskundige kennis en ervaring om deugdelijk te controleren of de dood daadwerkelijk is ingetreden. Ik concludeer dan ook dat het gebruik van slag-, steek- en snijwapens een onontkoombaar ernstig, langdurig onnodig lijden van knobbelzwanen betekent en is daarmee een ernstige aantasting van het dierenwelzijn. Het gebruik van slag-, steek- en snijwapens in het donker is wegens onvoldoende tot geen zicht volstrekt af te wijzen, waarbij bovendien een controle op de juiste uitvoering op voorhand reeds onmogelijk is. Ook uit het oogpunt van ethische aspecten is deze methode volstrekt af te wijzen.

Gelet op voorgaande internationaal vast gestelde criteria voor euthanasie van wildlife c.q. wilde diersoorten, ben ik van mening dat het geven van een genadeschot aan een bij de jacht gewonde knobbelzwaan het beste inzetbaar middel/methode en de enige diervriendelijke manier van euthanasie is, waarbij het dier in één keer op zeer snelle, doeltreffende en humane wijze wordt gedood. Deze methode heeft veel minder nadelige gevolgen voor het welzijn van het dier dan het gebruik van slag-, steek- en snijwapens met het daarbij behorende bemachtigen, vangen, fixeren, hanteren en in bedwang houden van de gewonde knobbelzwaan, waarbij willens en wetens onnodig extra pijn, stress, ongerief, angst en extra letsel (bovenop het al bestaande letsel) wordt veroorzaakt.

Afschot van knobbelzwanen, zowel overdag als in het donker

Ik ben reeds 50 jaar een fervent vogelaar / bird watcher. Knobbelzwanen komen in het winterhalfjaar vaak voor in gemengde groepen met andere zwanensoorten, namelijk Kleine Zwanen (*Cygnus columbianus bewickii*) en/of Wilde Zwanen (*Cygnus cygnus*). Deze soorten zijn trekkende zwanensoorten die broeden in arctische en subarctische gebieden en die in NW-Europa overwinteren. Vanwege hun populatieomvang zijn deze soorten kwetsbaar, met name de Kleine Zwaan. Deze soort staat op de Rode Lijst van bedreigde diersoorten en kent een sterke afname over de afgelopen twee decennia. De staat van instandhouding van Kleine Zwanen is volgens het Sovon zeer ongunstig. Hiermee wordt afschot van knobbelzwanen buiten het provinciale en nationale kader getrokken, omdat ook buitenlandse knobbelzwanen het slachtoffer worden van toegenomen sterfte als gevolg van afschot.¹⁰ In de provincie Zuid-Holland overwinteren belangrijke concentraties Kleine Zwanen, onder andere in de Krimpenerwaard en omgeving¹¹. Dat valt samen met concentraties knobbelzwanen die zich hier ook bevinden. Het gaat heel slecht met de populatie Kleine zwanen in West-Europa en in het bijzonder in Nederland. De populatie Kleine zwanen is in de afgelopen vijftien jaar in West-Europa met een derde afgenomen, van circa 29.000 naar circa 18.000 Kleine zwanen¹². Voor Nederland is de achteruitgang nog groter.

Uit onderzoek van o.a. de "Wildfowl & Wetlands Trust"¹³ (WWT, een internationale natuurbeschermingsorganisatie) alsook het Actieplan (p. 12-13) van de AEWA (Agreement on the Conservation of African-Eurasian Migratory Waterbirds¹⁴) blijkt dat één van de belangrijkste oorzaken van de achteruitgang van Kleine Zwanen de jacht is, terwijl de jacht op Kleine Zwanen in Europa verboden is:

*The species is protected throughout the flyway; however, cases of illegal (deliberate or accidental) shooting at birds occur. Analysis of the cause of death reported with ring recovery data shows that the swans are being shot along the migration route (Rees & Bowler 2002, Newth et al. 2011) including the wintering range (e.g. about 15 birds are known to have been killed by hunters in the United Kingdom). A high percentage of live swans x-rayed when caught for ringing were found to have shotgun pellets in their body tissues: 34% of birds x-rayed in the 1970s, rising to 39% in the 1980s and dropping to 23% in the 2000s (Rees et al. 1997, Newth et al. 2011). Shooting and hunting of other waterbirds occurs at various staging areas, and accidental or intentional shooting of Bewick's Swans may also occur at this time (B. Nolet pers. comm.). Additionally, hunting activity leads to disturbance and displacement of foraging swans. Hence, when flying around, the birds are confronted with lower food intake rates and higher energetic costs. In the Pechora Delta, Korovinskaya Bay and on the Russkii Zavorot Peninsula (northern Russia), many cases of illegal swan hunting were encountered in the years 1992-1996 (J.H. Beekman pers. comm.). Given that the species' demography is sensitive to variation in survival (due to its high survival and low productivity rates), a substantial increase in shooting pressure could lead to rapid population decline. This threat therefore is considered potentially high.*¹⁵

¹⁰ Avifauna Zwanenwerkgroep Groningen (2015). Advies Zwanenwerkgroep aan Provincie Groningen inzake voornemen tot verlenen ontheffing ex artikel 68 Flora- en faunawet voor afschot en legselbeperking bij knobbelzwanen. Kenmerk ZWG-AG-2015/01, p. 10.

¹¹ Agreement on the Conservation of African-Eurasian Migratory Waterbirds (AEWA), International Single Species Action Plan for the Conservation of the Northwest European Population of the Bewick's Swan *Cygnus columbianus bewickii*, AEWA Technical Series No. 44, May 2012, Prepared by Prepared by Wetlands International and The Wildfowl & Wetlands Trust (WWT), p. 8.

¹² <https://www.flightoftheswans.org/about-the-expedition/> en [https://www.wwt.org.uk/conservation/saving-wetlands-and-wildlife/saving-wildlife/science-and-action/](https://www.wwt.org.uk/conservation/saving-wetlands-and-wildlife/saving-wildlife/science-and-action/uk-species/bewicks-swan/)

¹³ <https://www.wwt.org.uk/conservation/saving-wetlands-and-wildlife/saving-wildlife/science-and-action/investigating-threats/illegal-shooting-of-migratory-swans/>

¹⁴ Agreement on the Conservation of African-Eurasian Migratory Waterbirds (AEWA), International Single Species Action Plan for the Conservation of the Northwest European Population of the Bewick's Swan *Cygnus columbianus bewickii*, AEWA Technical Series No. 44, May 2012, Prepared by Prepared by Wetlands International and The Wildfowl & Wetlands Trust (WWT).

¹⁵ AEWA Actieplan, p.8.p. 12-13.

Het gaat hierbij vaak om “accidental shooting” of om illegaal afschot, omdat in het betreffende gebied de jacht wordt uitgeoefend op soorten waarmee de Kleine Zwaan zich in groepen ophoudt. Volgens WWT en het Actieplan van de AEWA (p. 24-25) ligt de hoogste prioriteit bij het aanpakken van de jacht op Kleine Zwanen. Het voormalige ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en het ministerie van Financiën hebben het Actieplan van de AEWA mede gefinancierd. Nederland is lid van de AEWA en heeft dit Actieplan ondertekend en geratificeerd.

Ook uit de publicatie “Incidence of embedded shotgun pellets in Bewick’s swans *Cygnus columbianus bewickii* and whooper swans *Cygnus cygnus* wintering in the UK¹⁶” van de WWT blijkt dat de jacht één van de belangrijkste oorzaken van de achteruitgang van Kleine Zwanen is.

Bekend is dat 40% van de kleine zwanen schothagel in het lijf heeft, nota bene een zwaar beschermde soort. Alleen al om die reden dient volgens de Zwanenwerkgroep Avifauna Groningen elk risico op vergissing of onbedoeld afschieten of verwonden van deze zwanensoorten vermeden te worden¹⁷.

Op basis van mijn jarenlange ervaring en kennis als vogelaar is het zelfs voor iemand met gedegen ervaring vrijwel onmogelijk om, onder alle omstandigheden, met zekerheid en direct onderscheid te kunnen maken tussen de knobbelzwaan, de Kleine Zwaan en de Wilde Zwaan. Het kan bijvoorbeeld gaan om omstandigheden waarbij het zicht wordt bemoeilijkt, zoals weersomstandigheden, gebrek aan licht (te donker) etc. Een extra complicatie om tot een juiste identificatie te komen is dat de jonge vogels van de verschillende soorten vrijwel identiek qua uiterlijk en grootte zijn en met het blote oog vanaf een afstand niet van elkaar te onderscheiden zijn. Bij jonge knobbelzwanen is de knobbel niet dan wel nauwelijks ontwikkeld, zodat op grond van de snavel ook geen onderscheid is te maken. Het onderscheid tussen de betreffende zwanensoorten in vliegende vorm is praktisch altijd onmogelijk.

Nederland heeft een eigen wettelijke verantwoordelijkheid t.a.v. het beschermen van (bedreigde) trekvogels. De provincie Zuid-Holland is internationaal gezien een belangrijk overwinteringsgebied voor Kleine Zwanen, die zich zoals gezegd vaak ophouden in groepen knobbelzwanen. Afschot op basis van het goedkeuringsbesluit betreffende het “Faunabeheerplan Knobbelzwanen 2018-2024” zal dan ook onmiddellijk leiden tot het onvermijdelijk doden van Kleine Zwanen en/of Wilde Zwanen in Zuid-Holland. Kleine en Wilde Zwanen lopen een onaanvaardbaar risico gedood en/of verwond te worden als in gemengde groepen overwinterende zwanen (inclusief andere zwanensoorten dan knobbelzwanen) afschot gepleegd wordt. De extra vrijstelling voor afschot een half uur voor zonsopgang en een half uur na zonsopgang maakt het risico op afschot en/of significante verstoring van Kleine Zwanen nog groter, omdat in het donker en in de schemer de verschillende soorten zwanen in een groep onmogelijk van elkaar onderscheiden kunnen worden. In het donker en in het schemer kunnen ook groepen beschoten worden die uitsluitend uit kleine zwanen bestaan, omdat de jagers die door geen tot onvoldoende zicht voor knobbelzwanen aanzien. Afschot van kleine zwanen en wilde zwanen is o.a. op grond van de Vogelrichtlijn niet toegestaan, ook niet als dat per ongeluk gebeurt. Op zijn minst dient afschot van knobbelzwanen een half uur voor zonsopgang en een half uur na zonsopgang direct verboden te worden, opdat er ten minste licht is om de verschillende zwanensoorten van elkaar te kunnen onderscheiden voor zover dat überhaupt al mogelijk is.

16 Julia L. Newth, Martin J. Brown, Eileen C. Rees, Wildfowl & Wetlands Trust, Slimbridge, Gloucestershire GL2 7BT, UK, Biological Conservation xxx (2011) xxx-xxx

17 Avifauna Zwanenwerkgroep Groningen (2015). Advies Zwanenwerkgroep aan Provincie Groningen inzake voornemen tot verlenen ontheffing ex artikel 68 Flora- en faunawet voor afschot en legselbeperking bij knobbelzwanen. Kenmerk ZWG-AG-2015/01, p. 20.

Het vangen, doden en verjagen van knobbelzwanen met haviken, slechtvalken en woestijnbuizerds, zowel overdag als in het donker

Als vogeldierenarts heb ik 36 jaar ervaring met roofvogels in gevangenschap en met wilde roofvogels. Haviken, slechtvalken en woestijnbuizerds behoren niet tot de natuurlijke predatoren van knobbelzwanen en knobbelzwanen behoren duidelijk niet tot de prooidieren van de genoemde roofvogels. Zoals mijn collega Verstappen op onderbouwde wijze beschrijft, is het onbegrijpelijk dat het goedkeuringsbesluit het mogelijk maakt om knobbelzwanen met haviken, slechtvalken en woestijnbuizerds te vangen en/of doden en/of verjagen. Op basis van mijn jarenlange expertise ben ik van mening dat dit van volstrekte ondeskundigheid c.q. onkunde van het provinciebestuur c.q. Faunabeheereenheid Zuid-Holland getuigt.

Door haviken, slechtvalken en woestijnbuizerds af te richten op het vangen, doden en verjagen van (gewonde) knobbelzwanen wordt bovendien in feite een dierengevecht gecreëerd. Gelet op het natuurlijk gedrag van een knobbelzwaan, zal die zich immers heftig verzetten en zich verdedigen richting de roofvogel, bijvoorbeeld door (hard) met de vleugels naar de roofvogel uit te slaan en/of het met de snavel van zich af te bijten en/of met de poten naar de roofvogel uit halen. Zoals reeds collega Verstappen terecht opmerkte, zijn haviken, slechtvalken en woestijnbuizerds bij het vangen en/of doden en/of verjagen van een knobbelzwaan/knobbelzwanen niet of nauwelijks in staat een knobbelzwaan dodelijk te treffen c.q. te doden, maar kunnen een knobbelzwaan wel (ernstig) met hun klauwen en/of scherpe snavel verwonden. Dit betekent voor de knobbelzwaan risico op (ernstig) onnodig lijden en welzijnsaantasting. Een ander belangrijk feit is dat haviken, slechtvalken en woestijnbuizerds bij het vangen en/of doden en/of verjagen van een knobbelzwaan/knobbelzwanen zelf groot risico op blessures en/of de dood lopen, omdat knobbelzwanen gewoonlijk ter verdediging van zichzelf met hun vleugels harde klappen uitdelen die de roofvogel kunnen verwonden en kunnen doden. Ik deel dan ook de mening van Verstappen volledig dat het vangen en/of doden en/of verjagen van een knobbelzwaan/knobbelzwanen met haviken, slechtvalken en woestijnbuizerds uit het oogpunt van het welzijn van knobbelzwanen alsook uit het oogpunt van het welzijn van haviken, slechtvalken en woestijnbuizerds is af te wijzen. Het inzetten van deze roofvogels om knobbelzwanen te vangen, doden en/of verjagen is daarnaast ook in strijd met artikel 2.14 van de Wet Dieren omdat daarmee feitelijk een dierengevecht wordt veroorzaakt. Er zijn bovendien tal van alternatieve verjagingsmiddelen waarmee knobbelzwanen desgewenst zonder aantasting van het dierenwelzijn effectief verjaagd kunnen worden.

Genoemde roofvogels veroorzaken bovendien ernstige verstoring en gedwongen verplaatsing van andere aanwezige foeragerende beschermde inheemse vogel- en diersoorten, inclusief beschermde trekvogels waaronder Kleine Zwanen, anders dan knobbelzwanen. Door het rond vliegen worden o.a. Kleine Zwanen geconfronteerd met een lage voedselopname en hoger energieverlies, dat een negatief effect op hun voortbestaan heeft. Daarnaast bestaat er ook nog een onaanvaardbaar risico dat deze roofvogels prederen op beschermde trekvogels.

Bovendien houden zich zoals gezegd in Zuid-Holland vaak Kleine Zwanen in groepen knobbelzwanen op, waarbij het voor jagers/valkeniers vanaf een afstand vrijwel onmogelijk is die van een afstand te herkennen, laat staan voor genoemde roofvogels. Bij een groep vliegende knobbelzwanen, gemengd met Kleine Zwanen, is dat onderscheid praktisch geheel onmogelijk voor zowel de jager en valkenier alsook voor de desbetreffende roofvogels. Het onderscheid tussen beide zwanensoorten is in het donker en schemer al helemaal onmogelijk voor de jager, valkenier en de genoemde roofvogels. De inzet van genoemde roofvogels om knobbelzwanen te vangen en/of doden en/of verjagen leidt onmiddellijk tot het onvermijdelijk ernstig verstoren en/of zelfs verwonden en/of doden van Kleine Zwanen en/of Wilde Zwanen, dat in strijd is met de Vogelrichtlijn.

Curriculum Vitae Drs. Jan Hooimeijer DVM CPBC

- Geboren 1953.
- 50 jaar vogelaar / bird watcher. Ervaren vogel-excursieleider.
- Afgestudeerd als dierenarts in Utrecht in 1982.
- Van 1983-2013 eigenaar van de Kliniek voor Vogels. Een dierenartsenpraktijk uitsluitend voor vogels.
- Vanaf 1983 als vogeldierenarts en vrijwilliger betrokken bij het ooievaars herintroductie project Stichting De Lokkerij.
- Betrokken bij de opvang van wilde vogels, inclusief watervogels zoals (knobbel)zwanen en ganzen.
- In 2003 oprichter van Stichting Papegaai, opkomend voor de belangen en het welzijn van papegaaien/parkieten in gevangenschap. Mede initiatiefnemer van de geslaagde campagne tegen de import van "wild-vangvogels". Mede initiatiefnemer van de geslaagde campagne om te komen tot een verbod op handopfok van papegaaien. Mede initiatiefnemer van de, lopende, campagne om te komen tot een verbod op vogelmarkten in Nederland.
- Lid van de Association of Avian Veterinarians (AAV) en lid van de Werkgroep Welzijn (AAV).
- Lid van de Werkgroep Vogels van de "Caring Vets", een Nederlandse vereniging van circa 130 dierenartsen.
- Specifieke deskundigheid op het gebied van Preventie, Welzijn, Gedrag, Management en hanteren/manipuleren van vogels om stress zo veel mogelijk te voorkomen.
- Heeft een gedragsprotocol ontwikkeld voor het benaderen, hanteren en manipuleren van vogels/dieren, waarbij een relatie wordt gecreëerd van wederzijds respect en wederzijds vertrouwen.
- Heeft definities ontwikkeld voor het begrijpen van gedrag van vogels/dieren als handvat om gedragsproblemen te voorkomen, om in te spelen op gedragsproblemen en om gedragsproblemen op te lossen.
- Deelgenomen aan 98 internationale congressen op het gebied van de vogelgeneeskunde en op het gebied van het welzijn van dieren.
- In binnen en buitenland erkend als deskundige vogelgeneeskunde.
- 76 maal uitgenodigd als spreker tijdens een internationaal congres op het gebied van de vogelgeneeskunde/gedrag/welzijn. Als gastdocent uitgenodigd voor het geven van gastcolleges op meerdere universiteiten in de USA, Mexico, Brazilië en Europa op het gebied van de vogelgeneeskunde, het gedrag en het welzijn van vogels.
- Docent bij het geven van bijscholingscursussen voor dierenartsen en dierenartsassistenten op het gebied van de vogelgeneeskunde, het gedrag, het omgaan met en het welzijn.
- Vanaf 2013 tot en met heden: Eigenaar van de Adviespraktijk voor Vogels, toegespitst op Preventie, Management, Gedrag en Welzijn op het gebied van ("wilde") vogels.
- 36 jaar ervaring als vogeldierenarts met vogels in gevangenschap, inclusief watervogels en "wilde vogels" (waaronder zwanen en ganzen).

Aldus naar waarheid verklaard,

Meppel, 11 november 2018

Drs. Jan Hooimeijer DVM Vogeldierenarts,

Adviespraktijk voor Vogels,

mede namens de Caring Vets en in het bijzonder de Werkgroep Vogels van de "Caring Vets"